

**ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE
ÇATIŞMADAN GÜVENLİĞE
- OKUMALAR -**

DERLEYENLER

MUSTAFA AYDIN

HANS GÜNTER BRAUCH - NECATİ POLAT

MİTAT ÇELİKPALA - URSULA OSWALD SPRING



İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

**ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE
ÇATIŞMADAN GÜVENLİĞE**

-OKUMALAR-

DERLEYENLER MUSTAFA AYDIN - HANS GÜNTER BRAUCH - NECATİ POLAT -
URSULA OSWALD SPRING - MİTAT ÇELİKPALA

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 398
SİYASET BİLİMİ 44

ISBN 978-605-399-253-0

1. BASKI İSTANBUL, EKİM 2012



BU KİTAPTA YAYINLANAN MAKALELERİN KULLANILMASINA İZİN VERDİĞİ İÇİN
ULUSLARARASI İLİŞKİLER DERGİSİ'NE TEŞEKKÜR EDERİZ.

© BİLGİ İLETİŞİM GRUBU YAYINCILIK MÜZİK YAPIM VE HABER AJANSI LTD. ŞTİ.
YAZIŞMA ADRESİ: İNÖNÜ CADDESİ, No: 43/A KUŞTEPE ŞİŞLİ 34387 İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 52 59 - 311 52 62 / FAKS: 0212 297 63 14

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYAN FAHRI ARAL

TASARIM MEHMET ULUSEL

DİZGİ VE UYGULAMA MARATON DİZGİEVİ

DÜZELTİ REMZİ ABBAS

DİZİN ÖZGÜR YILDIZ

BASKI VE CİLT SENA OFSET AMBALAJ VE MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

LİTROS YOLU 2. MATBAACILAR SİTESİ B BLOK KAT 6 No: 4 NB 7-9-11 TOPKAPI İSTANBUL

TELEFON: 0212 613 03 21 - 613 38 46 / FAKS: 0212 613 38 46

Istanbul Bilgi University Library Cataloging-in-Publication Data

A catalog record for this book is available from the Istanbul Bilgi University Library

Uluslararası ilişkilerde çatışmadan güvenliğe: okumalar / derleyenler; Mustafa Aydın ... [et al.].

536 p.; 19x24 cm.

Includes bibliographical references and index.

ISBN 978-605-399-253-0

1. International relations - Miscellanea. 2. International politics. 3. Security, International.
 4. Globalization. 5. World politics. 6. Foreign relations. 7. Political science I. Aydın, Mustafa.
- JZ1242.U48 2012

**ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE
ÇATIŞMADAN GÜVENLİŐE
– OKUMALAR –**

DERLEYENLER

MUSTAFA AYDIN

HANS GÜNTER BRAUCH - NECATİ POLAT

MİTAT ÇELİKPALA - URSULA OSWALD SPRING

İçindekiler

xiii Yazarlar

xv Önsöz

1 GİRİŞ

- 3 1 Muhteşem Ortaklık: Kant ve Clausewitz
ALİ L. KARAOSMANOĞLU
5 Ebedi Barış
9 Mutlak Savaş, Gerçek Savaş
13 “Ebedi Barış”tan “Gerçek Savaş”lara
- 17 2 Rousseau’nun Savaş ve Barış Kuramı: Adalet Olarak Barış
FARUK YALVAÇ
21 *Amour de Soi / Amour de Propre*: Rousseau ve Hobbes
26 Genel İrade ve Toplum
29 Devletler Arası İlişkiler
31 Rousseau ve Kant
34 Abbe de Saint Pierre’in Barış Planı
36 Adalet Olarak Barış

43 BİRİNCİ KISIM Savaş ve Çatışma

- 45 3 İlkçağlardan Günümüze Haklı Savaş Kavramı
FULYA EREKER
45 Giriş ve Kavramsal Çerçeve
47 Tarihsel Gelişme Süreci
47 Klasik Dönemin Mirası
49 Kuramın Gelişmesi ve Dinin Etkisi
50 Aurelius Augustinus
52 Kilise Hukuku
53 Thomas Aquinas
54 Modern Dönem: Ulusal Monarşiler ve Uluslararası Hukuk
55 Francisco de Vitoria
57 Francisco Suárez
59 Hugo Grotius
61 Egemenin Gücü ve Ulusal Çıkar
62 Niccolo Machiavelli
63 Hümanist Pasifizm
64 Thomas Hobbes ve Aydınlanma: *Leviathan* ve Ebedi Barış Planları
65 19. Yüzyıl: Liberalizm ve Güç Dengesi
66 20. Yüzyıl
72 Sonuç Yerine

- 75** **4** Westphalia'dan Günümüze Savaş
MUZAFFER ERCAN YILMAZ
75 Giriş
76 Westphalia'dan Soğuk Savaş'a
77 Soğuk Savaş Dönemi
82 Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Dünya Düzeni ve Savaş Olasılığı
86 Dünyanın Geleceği ve Savaş
- 89** **5** Terör ve Devlet Terörizmi Çağında Savaş ve Barış
RICHARD FALK
90 Siyasi Şiddetin Küreselleşmesi
95 Devlet Terörünün Alakası
97 Sonuç
- 99** **6** Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkânı
TALİP KÜÇÜKCAN
99 Giriş
102 Sosyolojinin İmkânları ve Potansiyel Katkıları
104 Terörün Sosyolojik Anatomisi
106 Sosyalleşme Bağlamı: Sosyo-Politik Çevre
109 Küreselleşme, Yeni Sömürgecilik ve Hegemonya
112 Şiddeti Meşrulaştırma Aracı Olarak Din
115 Sonuç
- 117** **7** İslâm Örneğinde Küreselleşen Dünyada
Kimliğe Dayalı Güvenlik Tehditleri
MUSTAFA AYDIN - SİNEM A. AÇIKMEŞE
117 Giriş
119 Kimliğe Dayalı Tehditler ile Küreselleşme Arasındaki İlişki
123 İslâmî Tehdit Efsanesi
127 Efsaneden Gerçeğe: İslâmî Kimliğe Dayalı Gruplar ve Güvenlik Tehditleri
129 Sonuç
- 131** **8** Savaşlarda Asker-Medya İlişkilerinin Geldiği Son Aşama:
İliştirilmiş Gazetecilik
HALDUN YALÇINKAYA
131 Giriş
132 Medya ve Savaş
133 Savaş Haberciliğinin Gelişimi
137 Çatışma Alanlarında Asker-Medya İlişkileri
137 Savaş Muhabirlerinin Güvenliği
138 Savaş Alanında Geleneksel Asker-Medya İşbirliği Usulleri

- 141 Irak Savaşı Öncesi Medya ve CNN Etkisi
 143 Savaş Alanlarında Yeni Sistem: İliştirilmiş Gazetecilik
 149 Sonuç

151 İKİNCİ KISIM Barış ve Güvenlik

153 9 Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı

JOHN BAYLIS

- 153 Giriş
 154 Güvenlik Üzerine Geleneksel “Realist” Görüşler
 156 Tartışmalı Bir Kavram Olarak Güvenlik
 157 Karamsarlar Olarak “Realist” ve “Neorealistler”
 158 İyimserler Olarak “Realist” ve “Neorealistler”
 160 Alternatif Yaklaşımlar
 164 Sonuç

167 10 Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü

HANS GÜNTER BRAUCH

- 167 Giriş
 168 Güvenlik Kavramı
 177 Olaylar - Yapılar - Kavramlar ve Eylemler
 179 Bağlamsal Değişim ve Kavramsal Yenilik
 180 Kavramsal Yenilik Merkezleri ve Yönlendirenler
 181 Bölgesel Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması
 182 Kavramsal Dörtlü: Güvenlik ve Barış’ın Kalkınma ve Çevreyle Bağlantısı
 183 Barış Kavramları
 186 Kalkınma Kavramları
 188 Çevre ve Ekoloji Kavramları
 188 Güvenliğin Barış, Çevre ve Kalkınmayla Bağlantıları
 190 Üç Gelenekte Barış ve Güvenlik Arasındaki Bağlantılar
 191 Barış ve Çevre Arasındaki Bağlantılar
 191 Barış ve Kalkınma Arasındaki Bağlantı
 192 Kalkınma ve Çevre Arasındaki Bağlantılar
 193 Kalkınma ve Güvenlik Arasındaki Bağlantılar
 194 Güvenlik ve Çevre Arasındaki Bağlantılar
 194 Genişletilmiş Bir Güvenlik Kavramının Dört Sütunu
 194 Devlet-Merkezli Güvenlik İkilemi
 195 İnsan-Merkezli Beka İkilemi
 196 Sonuç: Güvenlik Analizinin Kavramsal Dörtlüsü, Altı Bağlantı ve Dört Sütununun Önemi

- 199 11** Homeros’dan Hobbes ve Ötesine:
Avrupa Geleneğinde “Güvenlik” Kavramı
J. FREDERIK M. ARENDS
199 Giriş
200 “Securitas”: Kavramsal Gelişim
200 Kavramın Latince Kökenleri
201 Yunanca Kökenler
202 Homeros ve Tukidides’de “Güvenlik”
207 Roma Felsefesinde Securitas
211 Pax-Romana Olarak Securitas
211 Romalı Securitas’tan Hıristiyan Certitudo’ya
212 Ortaçağlardan Reformasyona Securitas
213 Hobbes’un Güvenlik Kavramlaştırması
216 Hobbesçu Kavramın Eleştirisi
217 20. Yüzyılda Sosyal Güvenliğin Ortaya Çıkışı
220 Sonuçlar
- 223 12** Latin Amerika’da Barış Üzerine Doğulu, Avrupalı ve Yerli Düşünce
URSULA OSWALD SPRING
223 Giriş
224 Hindistan’da Şiddet Karşıtı Direniş
226 Çin’in Barış Düşüncesi
229 Latin Amerika’nın Barış Arayışı
231 Yunan, Roma ve Hıristiyan Düşüncesinde Barış
234 Karşılaştırma ve Sonuç: Farklı Geleneklerde Barış Düşüncesi
- 239 13** Ekonomik Güvenlik
CZESLAW MESJASZ
239 Giriş
241 Güvenlik ve İnsan Faaliyetlerinin Ekonomik Boyutları:
Kavramsal Açıklama
242 Güvenlik Kavramı ve Ekonomi Düşüncesi
245 Ekonomik Güvenlik Söyleminde Güvenlikleştirme Sorunları
248 Ekonomik Güvenlik Temel Kavramı
250 Ekonomik Güvenlik: Kuramsal Söylemin Temel Alanları
250 Bir Ülke veya Devletin Ekonomik Güvenliğı
251 Ekonomik Güvenliğin Sistemsel Tanımları
252 Bireylerin Ekonomik Güvenliğı
253 Ulusal ve Uluslararası Finansta Güvenlik ve İstikrar
254 Küreselleşme ve Ekonomik Güvenlik
256 Sonuç

- 259 14** Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi
OLE WÆVER
259 Giriş
260 Toplumsal Güvenlik Kavramı
264 Toplumsal Güvenliğin Gündemi
269 Toplumsal Cinsiyet ve Din: Güçlü İkincil Dinamik Olarak
 Toplumsal Güvenlik
269 Din
272 Toplumsal Cinsiyet
274 Değişimler ve Eğilimler
279 Sonuç
- 281 15** Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde
 İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması
A. ŞEVKET OVALI
281 Giriş
282 İnsan Güvenliği Kavramının Kuramsal Arka Planı
289 Kavramın Doğuşu ve Gelişimi
295 Ütopyadan Gerçeğe İnsan Güvenliği
301 Uygulanabilirliğin Sınırları
307 Sonuç
- 309 16** Güvenlik ve Çevre Bağlantılarına Yeniden Bakmak
SIMON DALBY
309 Giriş
310 Çevre-Güvenlik Tartışmasının İlk Safhaları
312 Çevre-Güvenlik Bağlantıları ve Kalkınma
314 Küresel Çevre Değişikliği ve Hassasiyet
316 Ekolojik Ayak İzleri ve Çevresel Barışı Sağlama
318 Çevre, Kalkınma ve Kaynak Savaşları
320 Çevre ve Birey Güvenliği
321 Sonuçlar: Çevre ve Güvenlik Araştırmalarında
 Dördüncü Aşamaya Doğru
- 323 17** Askerî Güvenliğin Değişen Gündemi
BARRY BUZAN
323 Giriş
325 1648'den 1945'e Avrupa Klasik Büyük Güç Dönemi
326 Soğuk Savaş
329 Soğuk Savaş Sonrası
332 11 Eylül Sonrası
334 Sonuç

- 337 18** “Güvenlik İkilemi”ni Yeniden Düşünmek:
Güvenlik Çalışmalarında Yeni Bir Perspektif
ALİ BİLGİÇ
338 Kavramın Doğuşu
339 Kavramın Zenginleştirilmesi
342 Kavramın Yeniden Tanımlanması
342 Güvenlik İkilemi, Güvenlik Paradoksu Değildir
343 Güvenlik İkileminin Merkezinde “Seçim” Vardır
343 Güvensizlik Mantıkları
347 Uluslararası Güvenlik İçin Güven
350 Oslo Barış Süreci
352 Sonuç
- 353 19** Teori ve Pratikte Güvenliğin Bölgeselleşmesi
BJÖRN HETTNE
353 Giriş
355 Güvenlikte Bölgeselleşmenin Boyutları
357 Bölgesel Çatışmaların Küresel Seyri
360 Çatışma İdaresinin Analizi
360 Aktif-Önleme (*Pro-vention*)
361 Önleyici Diplomasi (*Preventive Diplomacy*)
363 Barışı Yerleştirme (*Peace Settlement*)
363 Çatışma Çözümü
364 Çatışma Sonrası Yeniden İnşa
365 Bölgesel Çatışma Yönetiminin Geleceği
- 369 20** Yeniden Güvenlik Topluluğu: Benzerliklerin
Karşılıklı Bağımlılığında Farklılıkların Birlikteliğine
BERİL DEDEOĞLU
369 Giriş
370 Küreselleşme ve Karşılıklılık (*Reciprocity*)
372 Karşılıklılık İlişkileri ve Güvenlik
374 Karşılıklı-Güvenlik Bağıntısı Modeli: *Deutsch* ve “Güvenlik Topluluğu”
377 *Deutschien* Güvenlik Topluluğunun Eleştirisi
380 Yeniden Güvenlik Topluluğu: Farklılar ve Farklılıklar Arası Etkileşim
(*Inter-Diversities Transaction*)
383 Sonuç Yerine
- 385 21** Güvenlik Yönetişimi Çerçevesinde Özel Askerî Şirketler
BURAK TANGÖR - HALDUN YALÇINKAYA
385 Giriş
387 Güvenlik Yönetişimi Kavramı
389 Özel Askerî Şirketlerin Tanımı ve Sınıflandırılması

- 390 Tarihsel Süreçte Savaş Alanlarında Maddi Kazanç Sağlayan Devlet-Dışı Aktörler
- 393 Özelleştirme ve Dış Kaynaklardan Yararlanma
- 395 Özel Askerî Şirketler ve Faaliyetleri
- 399 Özel Askerî Şirketlerin Normatif Boyutu
- 404 Sonuç
- 407 22 Uluslararası Çatışmalarda Üçüncü Taraf Müdahalesi: Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Barış Güçleri ve Barışın Tesisi**
- MUZAFFER ERCAN YILMAZ**
- 407 Giriş
- 408 Uluslararası Çatışmalarda Barış Güçleri
- 409 Soğuk Savaş Sonrası Dönemde BM Barış Güçleri
- 412 Değerlendirme: BM Barış Güçlerinin Uluslararası Çatışmalardaki Etkinliği
- 414 Uluslararası Çatışmalarda Barışın Tesisi
- 414 Üçüncü Taraf Müdahalesinde Zamanlama ve İdeal Üçüncü Taraf Özellikleri
- 415 Güvenilirlik
- 417 Tarafalara ve Uyuşmazlığa Aşinalık
- 418 Tarafsızlık
- 419 Arabuluculuk Donanımlarına Sahip Olmak
- 419 Arabuluculuk Sürecinin İşleyişi
- 421 Barışın Desteklenmesi
- 421 Karşılıklı Bağımlılık İlişkisi ve Ortak Amaçlar Oluşturmak
- 423 Eğitim Sisteminin Revizyonu
- 424 Güven Oluşturucu Önlemler
- 426 Demokratikleştirme
- 427 Sonuç
- 429 23 Önleyici Diplomasi Pratiği ve Teorisi**
- SEZAI ÖZÇELİK**
- 429 Giriş
- 431 Önleyici Diplomasiye Genel Bakış ve Çatışma Öncesi Analiz
- 432 Önleyici Diplomasi (Çatışmanın Önlenmesi) Neden Gerekli?
- 433 Önleyici Aksiyon
- 433 Önleyici Aksiyon Kategorileri
- 434 Uluslararası Çatışma Önleme Aksiyonunun Dört Paradigması
- 435 Zorlayıcı Diplomasi
- 435 Önleyici Konuşlandırma
- 437 Örnek Olay: Makedonya Cumhuriyeti
- 437 Çatışma Alanları
- 438 Arnavut Sorunu
- 439 Makedonya: Önleyici Konuşlandırmanın Test Edilmesi

- 440 Değerlendirme
- 442 BM Önleyici Misyonu Sonrası Gelişmeler
- 442 Dersler ve Tavsiyeler
- 443 Sonuçlar

445 ÜÇÜNCÜ KISIM Türkiye’de Savaştan Güvenliğe

447 24 Türkiye’de Savaş Düşüncesi

SERDAR PALABIYIK

- 447 Giriş
- 448 İmparatorluğun Kuruluşundan Zitvatorok Antlaşması’na Kadar Savaş Algısı (1299-1606)
- 451 Zitvatorok Antlaşması’ndan III. Selim Dönemine Kadar Savaş Algısı (1606-1789)
- 455 III. Selim Döneminden Osmanlı Devleti’nin Dağılmasına Kadar Savaş Algısı (1789-1919)
- 463 Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Savaş Algısı (1919-1938)
- 466 Sonuç

467 25 Türkiye’de Barış düşüncesi

NECATİ POLAT

- 467 Giriş
- 469 Devlet Aklı: Bir Eleştiri
- 473 Toplumsal Barışın Ekonomi Politikası
- 477 Millet, Beynelmileliyet, Dünya Devleti
- 482 Bütünleşme ve Dağılma: Bir Tarih Vizyonu
- 487 Soğuk Savaş ve Federal Barış
- 489 Sonuç: İki Barış Tasavvuru

491 26 Türkiye’de Güvenlik Kavramsallaştırması

MUSTAFA AYDIN

- 492 Türkiye’de Güvenliğin Tarihsel Bağlamı
- 497 Coğrafi Gerçekler ve Güvenlik Jeopolitiği
- 500 Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Rolü
- 502 Soğuk Savaş’ın Sonu ve Türkiye’nin Güvenliğindeki Değişimler
- 506 Sonuç